

شوای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه کوثر

شهرستان علی آباد کتول

عنوان :

ضرورت و ویژگیهای حکومت در آیات و روایات

پژوهشگر:

فهمیه دهسنگی

تابستان ۱۳۹۸

چکیده:

نوشتار حاضر با موضوع « ضرورت و ویژگیهای حکومت در آیات و روایات » با هدف تبیین این مسئله که ولایت فقیه یکی از شکل‌های معتبر تحقیق حکومت الهی است، به رشته تحلیل در آمده است. برای رسیدن به این هدف از منابع اعتقادی، کلامی، قانونی و غیره استفاده شده است. از مهمترین یافته‌های تحقیق میتوان به این موارد اشاره کرد.

در بررسی نظام سیاسی اسلام با مراجع به دلایل عقلی از جمله گرایش فطری انسان این امر استنباط می شود که تشکیل حکومت در همه شرایط یک ضرورت اجتماعی محسوب می شود و این امر با توجه به منابع دینی از جمله قرآن، سنت، مورد تأیید اسلام است.

و خود این اسلام به دلیل ویژگی‌های از جمله قرار دادن مردم به عنوان رکن اصلی نظام و منطبق بودن قانون با ربوبیت تشریعی الهی و منصوب شدن رهبری برای اداره جامعه از جانب خداوند متعال بهترین، نوع حکومت است.

کلید واژه: حکومت، امامت، ولایت فقیه

مقدمه :

در حکومت دینی آنچه بیش از همه بر آن تاکید می شود ؛ اسلامی بودن نظام است ؛ زیرا اسلام دین جامعی است؛ که هم در جنبه فردی و هم اجتماعی زندگی دارای احکام و مقررات فراوانی می باشد؛ که عمل به این مقررات باعث تامین سعادت انسان و جامعه می شود .

از آنجایی که عمل به این قوانین نیازمند شناخت صحیح و دقیق است و تا زمانی که به خوبی شناخته نشود نمی توانیم به درستی به آنها عمل نمود؛ پس باید در راس حکومت کسی قرار بگیرد؛ که شناختش از اسلام از دیگران بیشتر و عدالت و تقوا یش از همه بالاتر و برای اجرای احکام و قوانین اسلام مناسب ترین فرد باشد ؛ این صفات در ولی فقیه تجلی پیدا می کند؛ ولی فقیه کسی است که اولاً: فقیه کاملی است یعنی به تمام احکام و ارزشهای دینی آگاهی کامل دارد و به مبانی و معیارهای شرعی کاملاً آگاه است. ثانیاً: مصالح جامعه اسلامی را در اوضاع و احوال متغیر زمان به خوبی تشخیص می دهد و می داند در هر زمان مصلحت اسلام و مسلمانان چیست. با توجه به این امور است که ولی فقیه بر اساس آگاهی از مبانی اسلام تشخیص می دهد؛ که شارع مقدس در این اوضاع به اجرای حکم نخست راضی نیست، بلکه حکم دیگری را می طلبد و در واقع حکم اهم را بر حکم مهم مقدم می دارد .

از طرف دیگر حضور ولی فقیه در راس حکومت برای جلوگیری از انحرافات حفظ وحدت و همچنین تصمیم گیری در مورد مشکلات کلان و سرنوشت ساز و رها کردن جامعه از خطرات جدی امری غیر قابل انکار است ؛ زیرا تجربه نشان داده است که مرجعیت و ولایت همواره در نظر مردم از قداست بالایی برخوردار است و دشمنان اسلام نیز رمز وحدت امت و پایداری نظام اسلامی را بر قداستی که مردم برای رهبری و ولایت امر قائلند می دانند . فتوای تاریخی میرزای بزرگ بر تحریم تنباکو یکی از این نمونه ها ست؛ که باعث شکست

استعمار پیر انگلستان شد و کشور ایران را از بحران‌های بخشید؛ یا رهبری امام خمینی که حکومت دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی را ریشه کن ساخت و به جای آن جمهوری اسلامی را برقرار کرد .

به همین علت این امر یعنی (ولایت فقیه) در قانون اساسی که پیوندی بین حکومت کنندگان و حکومت پذیران و محور چهار چوب جامعه و در بر گیرنده همه ابعاد استراتژی و سیاست گذاری و مرجعی برای پیش بینی و ارزیابی عملکرد در ارتباط با مدیریت کلان می باشد و تنها ابزار منطقی حکومت ها برای نیل به اهداف و ایجاد و تامین نظام اجتماعی است اشاره شده است ؛ و در آن زمینه تحقق رهبری فقیه جامع شرایط را که از طرف مردم به عنوان رهبر شناخته می شود آماده کرده است . تا ضامن عدم انحراف مردم و سازمانهای مختلف از وظایف دینی خود باشد .

بر این اساس در این تحقیق به بررسی ضرورت و ویژگیهای حکومت در آیات و روایات می پردازیم .

در نتیجه رهبری در حکومت اسلامی دارای دو مشخص است: اولاً رهبر حکومت اسلامی باید منصوب

شده از جانب خداوند باشد. ثانیاً دارای ویژگی‌های باشد که بتواند افراد جامعه را در مسیر تکامل و لقاء الله

هدایت کند. با این دو ویژگی رهبری در حکومت اسلامی از دیگر حکومت‌ها متمایز می‌شود.

نتیجه:

حکومت اساس و پایه هر جامعه ای می باشد و وجود آن در تمام ادوار تاریخی به دلیل گرایش فطری انسان به اجتماع و برقراری نظم و امنیت ، پیشرفت مادی و معنوی به عنوان یک امر ضروری محسوب می شود؛ اسلام نیز وجود حکومت را به عنوان یکی از ضروری ترین نیازهای جامعه میداند، با توجه به ادله عقلی حکومت در فلسفه سیاسی اسلام از طریق ۳ عنصر مردم که در این حکومت به عنوان عنصر اصلی و تبیین کننده نظام هستند و قانون که از منبع الهی سرچشمه می گیرد و رهبری که از جانب خداوند به طور مستقیم یا غیر مستقیم انتخاب می شود ، از دیگر حکومتها متمایز و به عنوان بهترین نوع حکومت شناخته می شود .

شیوه حکومت در ایران نیز با توجه به بینش سیاسی اسلام حکومتی الهی می باشد ؛ بدین نحو که مردم در عرصه های مختلف نظام از جمله تعیین حکومت اسلامی نقش انتخاب کننده را داشته اند و قوانین در این نظام برخاسته از اصول و موازین اسلامی می باشد همچنین اداره جامعه در این حکومت بدست فقیه جامعه الشرائطی می باشد فقیه ای که ولایتش را از ولایت امامان (ع) و پیامبر اکرم (ص) که منتصب شده از جانب خداوند متعال هستند ، گرفته است

منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. _____ اداره کل آموزش ضمن خدمت، حکومت اسلامی و ولایت فقیه، بی جا، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۵۹.
۴. بیات، اسدالله، نظام سیاسی اسلام، تهران، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۷.
۵. بی آزار شیرازی، عبدالکریم، حکومت قانون، بی جا، واحد فرهنگی بنیاد شهید، ۱۳۶۱.
۶. حسینیان، روح الله، رهبری در تشیع، بی جا، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱.
۷. خمینی، روح الله، ولایت فقیه، حکومت اسلامی، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۳.
۸. خمینی، روح الله، آیین انقلاب اسلامی، گزیده ای از اندیشه و آرای امام خمینی (ره)، ج اول، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷.
۹. دفتر برنامه ریزی امور فرهنگی و مشاوره وزارت آموزش و پرورش، آشنایی با قوانین مهم اجتماعی، بی جا، ۱۳۸۴.
۱۰. دهقان، عزت الله، نظام رهبری و آیین راهروی در اسلام، بی جا، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۰.
۱۱. رضوانی، علی اصغر، امام شناسی و پاسخ به شبهات، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۴.

۱۲. سبحانی، جعفر، حکومت در اسلام: مقالات چهارمین کنفرانس اندیشه اسلامی، مقاله قانونگذاری در

حکومت اسلامی، بی جا، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۶.

۱۳. طبرسی، ابن علی الفضل بن حسن، مجمع البیان فی التفسیر القرآن، ج اول، تهران، ناصر خسرو،

چاپ هشتم ۱۳۸۴.

۱۴. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، تهران، ابن سینا، ۱۳۴۳.

۱۵. علی بابایی، احمد، علیرضا داورزنی، فهرست موضوعی تفسیر نمونه: زیر نظر ناصر مکارم شیرازی

تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶.

۱۶. قمی، محمد بن علی بن حسین بن بابویه، من لایحضره الفقیه، ج سوم، قم، موسسه انتشارات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ سوم ۱۴۱۳ قمری.

۱۷. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی بن مقصود، بحار الانوار، ج ۲ و ۲۵ و ۲۷ و ۸۶، لبنان، موسسه الوفاء

بیروت، ۱۴۰۴.

۱۸. معرفت، محمد هادی، ولایت فقیه، قم، موسسه فرهنگی انتشاراتی (التمحید)، ۱۳۷۷.

۱۹. مصباح یزدی، محمد تقی، نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی (ره)، ۱۳۸۱.

۲۰. محدثی، جواد، تاریخ سیاسی ائمه، تهران، مدرسه برهان، ۱۳۷۷.

۲۱. معلوف، لوئیس، فرهنگ المنجد، ج ۲، مترجم محمد بندر ریگی، تهران، ایران، ۱۳۷۴-۱۳۷۵.

۲۲. نصرتی، علی اصغر، نظام سیاسی اسلام، قم، هاجر، ۱۳۸۳.

۲۳. نوروزی، محمد جواد، فلسفه سیاست، قم، موسسه آموزش و پرورش امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.

۲۴. نصیری، علی، درسنامه علم الحديث، قم، هاجر، ۱۳۸۵.